

Liedjes zingen naast de heksenketel

Analyse van Henk: op de Atlantische Oceaan is het water relatief warm en is het dus het een "hekseboudel" met lagedrukgebieden, kou-, warmte- en oclusiefronten. De Britten krijgen straf voor de Brexit en zitten in de regen. Het koufront wat ten westen langstrekt heeft weinig invloed op onze streken. Hier op het continent daalt koude lucht neer en hebben we dus mooi weer. Misschien wel even te mooi: alweer geen wind, verdorie! Anderzijds geeft dat onze examenkandidaten mooi de gelegenheid zeilen voor te leggen. De molen moet, voor zover er al wind is, op het ZO (zuidoosten) worden gekruid. Alles er voor en "zulm moar poesten": 1-2 Bft..

Het KNMI vindt er dit van: overdag is er tamelijk veel sluierbewolking waar de zon nog deels doorheen schijnt. Vooral in het westen drijft van tijd tot tijd dikkere bewolking over die de zon afschermt, maar waarschijnlijk blijft het overal droog. De middagtemperatuur loopt uiteen van 10°C op de Waddeneilanden tot 14°C in het zuiden. De zuid- tot zuidoostenwind blijft zwak tot matig. (Bron: KNMI)

Vragen over het huiswerk

Bekijk de beide lesmodulesezen "Stelling" en "Kruierwerken"

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag verwachten bij een belaste molen en welke bij een onbelaste?
2. Een depressie vormt zich. Een engel daalt neer en jij mag het zeggen: moet hij bovenlangs, onderlangs of recht over?
3. Waar zit bij de molen van de Groote Polder de ijzerbalk?
4. Bij welk rollenkruierwerk zijn de rollen soms NIET conisch?
5. Waar zit de schopplank en waar dient hij voor?
6. Wat is 'in het nest zitten' en hoe komt dat?
7. Waar zijn leklatjes voor? Waar zitten ze?
8. Waar zitten de ondersluiting, bovensluiting, binnensluiting, buitensluiting, ritssluiting en achtersluiting?
9. Je staat bij een molen en je ziet een kuip aan de bovenkant. De molenaar zegt dat de kuip verleden zomer nog deels is vervangen omdat er gaten in waren geroest. Wat voor kruierwerk heeft deze molen?
10. Waarom zetten we een molen wel eens wat 'onder de wind'?
11. Welke molen heeft geen trap, draait op een paal en heeft meestal een bandvang?
12. Welke van deze diereennamen komen niet voor op molens: vink, geit, mol, mus, ezel, paard, bok, kalf, koe, kikker? En voor die er wel zijn: waar zitten ze?
13. Wat kun je doen om te voorkomen dat kleinere, op het water drijvende voorwerpen, in de vijzel komen?
14. Welk peil is het hoogst: het polderpeil, boezempeil, zomerpeil of winterpeil?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Bekijk de beide lesmodulesezen "Stelling" en "Kruierwerken"

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag verwachten bij een belaste molen en welke bij een onbelaste?
"Vaar vollen en zulm poesten" - alles er voor en er in en uit het werk, misschien gaat hij dan rond. Malen gaat zeker niet lukken.
2. Een depressie vormt zich. Een engel daalt neer en jij mag het zeggen: moet hij bovenlangs, onderlangs of recht over?
Onderlangs, dan heb je weinig last van slecht weer en kun je mooi krimpand meekruien.
3. Waar zit bij de molen van de Grootte Polder de ijzerbalk?
Die hebben we niet. Ijzerbalken vind je typisch in de wat grotere kappen. Ze dienen dan om de koningspil in te lageren. Meestal zit de lange spruit dan wat verder naar voren (dichter bij het voorkeuvelens). Een enkele keer komt het voor dat de ijzerbalk onder de lange spruit zit.
4. Bij welk rollenkruierwerk zijn de rollen soms NIET conisch?
Het Engels kruierwerk, waarbij de afstand tussen de flenzen soms zo klein is dat 'wrijving' nauwelijks voorkomt. Niet conische rollen zijn eenvoudiger te maken en dus goedkoper!
5. Waar zit de schopplank en waar dient hij voor?
De schopplank is een extra hekschroot onderaan het stellinghek. Die moet voorkomen dat je naast het stellingdek stapt of dat er per ongeluk dingen naar beneden vallen.
6. Wat is 'in het nest zitten' en hoe komt dat?
De molen zit 'in het nest' als de voeghouten zich wat in de kruiring hebben gedrukt. Dat gebeurt wel eens als het hout van de kruiring zacht is door smering en de molen langere tijd stil staat. Het resultaat is dat de molen moeilijk in beweging is te krijgen, de staart en de kruilier krijgen het te verduren. Het is daarom goed de molen elke week, ook als je niet draait, even een stukje te kruien.
7. Waar zijn leklatjes voor? Waar zitten ze?
Leklatjes dienen om langs een balk afdruipend regenwater af te leiden zodat het op de grond valt voor het zich kan verzamelen in een hoek. Ze zitten op de stellingschoren en ook op de lange schoor en korte schoor van de staart.

8. Waar zitten de ondersluiting, bovensluiting, binnensluiting, buitensluiting, ritssluiting en achtersluiting?

De ondersluiting zit bij sommige molens langs het molenhuis bevestigd en dient als steun voor de stellingschoren. De bovensluiting bestaat niet. De binnensluiting ligt ook om het molenhuis en dient als drager voor de stellingliggers. De buitensluiting draagt de andere kant van de stellingliggers en wordt gedragen door de kraaiepoten. De ritssluiting zit vaak in de jas of broek van de molenaar. De achtersluiting bestaat niet.

9. Je staat bij een molen en je ziet een kuip aan de bovenkant. De molenaar zegt dat de kuip verleden zomer nog deels is vervangen omdat er gaten in waren geroest. Wat voor kruiwerk heeft deze molen?

De molen heeft een Engels kruiwerk. De kuip dient uitsluitend om weer en vogels buiten te houden en is vaak van plaatstaal gemaakt.

10. Waarom zetten we een molen wel eens wat 'onder de wind'?

"Onder de wind" is iets krimpnd op de wind. De reden is vaak voorkomen van zeilslag. Ook wel om bij ruimende (en vaak aantrekkende) wind te voorkomen dat de molen plots te hard gaat draaien.

11. Welke molen heeft geen trap, draait op een paal en heeft meestal een bandvang?

De paaltjasker heeft geen trap, draait op een paal en heeft een soort bandvang.

12. Welke van deze diereennamen komen niet voor op molens: vink, geit, mol, mus, ezel, paard, bok, kalf, koe, kikker? En voor die er wel zijn: waar zitten ze?

De vink is een uitsteeksel op de stiep waar de stellingschoor op rust. De mol is een plank boven op de kap tegen het inwateren. De ezel is de balk waar de vangbalk in draait. Een paard is de constructie onder een maalkoppel die de bolspil draagt, de bok is een constructie waar de molenaar zijn zak met graan op zet op die leeg te schudden in de kaar, een kalf is een horizontale balk, bijvoorbeeld in de maalgang, waar de koningspil op draait, en een kikker is een "haak" op de roede waar de litsen van het zeil achter kunnen haken.

13. Wat kun je doen om te voorkomen dat kleinere, op het water drijvende voorwerpen, in de vijzel komen?

Een balk voor het krooshek bevestigen die los op het water drijft en zo alles wat op en net onder het oppervlak drijft tegenhoudt.

14. Welk peil is het hoogst: het polderpeil, boezempeil, zomerpeil of winterpeil?

Het hoogste peil vinden we uiteraard altijd aan de uitmalende kant van de molen: dat heet het boezempeil. Denk aan de hoog zittende boezem van een vrouw. Het polderpeil is het waterpeil wat we vinden aan de inmalende kant van de molen (aan de polderkant). Zomer- en winterpeil zijn seizoensgebonden varianten op het polderpeil, Zomerpeil is hoger dan het winterpeil omdat de boeren in de zomer graag extra water voor het gewas hebben

